

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
Inleiding	11
1 De middeleeuwse bierenbroodspot	27
Geef ons heden ons dagelijks bier	27
Aan de burgerlijke eettafel	32
De middeleeuwse drankenkaart	42
Middeleeuwse biersoorten: van gruitbier tot kuitbier	50
Zuipen en zeden	65
2 Amersfoorts bier op vreemde markten	77
Introductie en groei in de veertiende eeuw	77
Volwassenheid en stagnatie in de vijftiende eeuw	95
Verzadiging en terugval in de zestiende eeuw	104
De marketing van Amersfoorts bier	112
3 Het brouwbedrijf van binnen	137
De middelen	137
De productiecapaciteit	157
Bedrijfsuitbreiding	171
4 De brouwnijverheid als bedrijfstak	184
Het getal der brouwers	184
Steden en bierproductie	198
5 Brouwen op zandgrond	214
De geografische ligging	215
Boerende burgers en het ommeland	231
De graanteelt	242
De graanhandel	255
Graan, handel en politiek	261
De bierkruiden	269

6	Turfgestookt bier van louter grachtwater	288
	Het brouwwater	288
	Hulpmiddelen voor de watertoevoer	300
	De zuiverheid van grachtwater	309
	Turf om te stoken	318
7	Tot voordeel van de nering van de stad	332
	De visie van vroede vaders	333
	Werkgelegenheid en brouwnijverheid	335
	Het bier als melkkoe	356
8	Het brouwersgilde van Sint-Joris	379
	Status en stedelijke processies	379
	De Amersfoortse gilden	387
	Contouren van het brouwersgilde	410
9	Brouwen in de binnenstad	424
	Brouwers op wijk- en straatniveau	425
	Brouwers geadresseerd: een huizenonderzoek	434
	Betrouwbaarheid van stadsplattegronden	468
	Archeologische vondsten van brouwerijen	471
	Het vestigingsgebied der brouwers, een synthese	474
10	Een profiel van de brouwers	478
	Vrouwelijke ondernemers in het brouwbedrijf	484
	Brouwers in het stadsbestuur	501
	De welstand der brouwers	509
	Brouwende families	516
11	Conclusie	524
	Summary	543
	Bronnen en literatuur	556
	Register van biernamen	578
	Register van plaatsnamen	580
	Over de auteur	583

Bijlagen

(Deze kunnen worden gedownload van de website van Uitgeverij Verloren.)

- Bijlage 1 Munten en muntverhoudingen in de stedelijke administratie van Amersfoort
- Bijlage 2 Prijzen van Amersfoorts bier
- Bijlage 3 Inhoudsmaten in Amersfoort, Utrecht en Wijk bij Duurstede
- Bijlage 4 Hollandse oorkonden over Amersfoorts bier
- Bijlage 5 Bieraankopen voor het hof van Jan van Blois te Schoonhoven
- Bijlage 6 Leveranties van Amersfoorts bier aan het hof van de bisschop van Utrecht
- Bijlage 7 Transportkosten van bier en andere producten
- Bijlage 8 Accijnstarieven op eigen bier en importbier in Amersfoort
- Bijlage 9 Accijnstarieven op eigen bier en importbier per vat in andere steden
- Bijlage 10 Productiecapaciteit van brouwerijen
- Bijlage 11 Ontwikkeling graanprijzen in indexcijfers
- Bijlage 12 Hopmaten in laatmiddeleeuwse bronnen
- Bijlage 13 Turfprijzen in Amersfoort
- Bijlage 14 Tappers en herbergiers in Amersfoort
- Bijlage 15 Vaste inkomsten van het Amersfoortse stadsbestuur
- Bijlage 16 Gewestelijke belastingen geheven in Amersfoort
- Bijlage 17 Huizen en eigenaars/bewoners aan de Langegracht zuidzijde
- Bijlage 18a Huizen en eigenaars/bewoners aan het Havik noordzijde
- Bijlage 18b Huizen en eigenaars/bewoners aan het Havik zuidzijde
- Bijlage 19a Huizen en eigenaars/bewoners aan de Kortegracht zuidzijde
- Bijlage 19b Huizen en eigenaars/bewoners aan de Kortegracht noordzijde
- Bijlage 20a Brouwers in het stadsbestuur 1375-1400
- Bijlage 20b Brouwers in het stadsbestuur 1475-1500
- Bijlage 20c Brouwers in het stadsbestuur 1575-1603
- Bijlage 21 Databank van Amersfoortse bierbrouwers